

Brüssel, 28. mai 2021
(OR. en)

Institutsioonidevaheline
dokument:
2018/0152/A(COD)

5950/1/21
REV 1 ADD 1

VISA 25
FRONT 40
MIGR 25
IXIM 37
SIRIS 13
COMIX 70
CODEC 154
PARLNAT 119

NÕUKOGU PÕHJENDUSED

Teema: Nõukogu esimese lugemise seisukoht eesmärgiga võtta vastu EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EÜ) nr 810/2009, (EL) 2016/399, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240, (EL) 2018/1860, (EL) 2018/1861, (EL) 2019/817 ja (EL) 2019/1896 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2004/512/EÜ ja 2008/633/JSK, et reformida viisainfosüsteemi

- Nõukogu põhjendused
- Nõukogu poolt vastu võetud 27. mail 2021

I. SISSEJUHATUS

1. Pärast põhjalikku VISi hindamist esitas komisjon 16. mail 2018 seadusandliku ettepaneku VISi määruse muutmiseks¹ (edaspidi „VISi muutmise määrus“).
2. Alaliste esindajate komitee võttis oma 19. detsembri 2018. aasta koosolekul vastu volituse läbirääkimise alustamiseks Euroopa Parlamendiga².
3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis oma arvamuse vastu 19. septembril 2018³.
4. Euroopa Andmekaitseinspektor esitas oma arvamuse 12. detsembril 2018⁴.
5. Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA) esitas Euroopa Parlamendi taotlusel oma arvamuse 30. augustil 2018⁵.
6. Euroopa Parlament võttis oma esimese lugemise seisukoha vastu 13. märtsil 2019⁶.
7. Nõukogu ja Euroopa Parlament alustasid läbirääkimisi 2019. aasta oktoobris eesmärgiga jõuda kokkuleppele nõukogu esimese lugemise seisukoha etapis („varane teise lugemise kokkulepe“).
8. Läbirääkimiste käigus ilmnas, et teatavad sätted – nn VISist tulenevad muudatused („VIS consequential amendments“) – on komisjoni ettepanekust puudu. Tegu on muudatustega, mis tuleb ELi infosüsteeme ja andmebaase käsitlevates õigusaktides teha neis muudes süsteemides VISi poolt tehtavate automaatsete päringute tõttu. Samasuguste muudatuste kohta on komisjon teinud ettepaneku ETIASe puhul⁷.

¹ 8853/18.

² 15726/18.

³ EESC 2018/03954, ELT C 440, 6.12.2018, lk 154–157.

⁴ Euroopa Andmekaitseinspektori arvamuse kokkuvõte, mis käsitleb ettepanekut võtta vastu uus määrus viisainfosüsteemi kohta (ELT C 50, 8.2.2019, lk 4–8).

⁵ FRA aramus – 2/2018, <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/revised-visa-information-system-and-its-fundamental-rights-implications>

⁶ T8-0174/2019, 7401/19.

⁷ Vt COM(2019) 3 final ja COM(2019) 4 final.

9. Kuna liikmesriikide osalemine vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga seotud ELi poliitikas on erinev, oli õiguslikult võimalik lisada VISi muutmise määrusesse (mis on käesolevate nõukogu põhjenduste teema) vaid ühed tulenevad muudatused, s.t välispiiridega seotud Schengeni *acquis*' valdkonna õigusaktide muudatused, samal ajal kui muud sätted, mis ei kuulu nimetatud *acquis*'sse, tuli lisada eraldi õigusakti.
10. 17. juunil 2020 muutis alaliste esindajate komitee nõukogu volitust, et lisada VISist tulenevad muudatused⁸. Kuna Euroopa Parlament oli oma esimese lugemise seisukoha juba vastu võtnud, andis parlamendi läbirääkimisrühm teada, et määrab oma seisukoha kõnealuste uute sätete suhtes kindlaks institutsioonidevaheliste läbirääkimiste käigus.
11. Pärast kuut poliitilist kolmepoolset kohtumist ja arvukaid tehnilisi kohtumisi viidi läbirääkimised 8. detsembril 2020 edukalt lõpule sellega, et Euroopa Parlament ja nõukogu jõudsid kompromissile kahe määruse tekstis:
- määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EÜ) nr 810/2009, (EL) 2016/399, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240, (EL) 2018/1860, (EL) 2018/1861, (EL) 2019/817 ja (EL) 2019/1896 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2004/512/EÜ ja 2008/633/JSK, et reformida viisainfosüsteemi („VISi muutmise määrus“, käesolevate nõukogu põhjenduste teema) ja
 - määrus, millega muudetakse määrusi (EL) nr 603/2013, (EL) 2016/794, (EL) 2018/1862, (EL) 2019/816 ja (EL) 2019/818 seoses tingimuste kehtestamisega juurdepääsu saamiseks muudele ELi infosüsteemidele VISi kasutamise eesmärgil.
12. Alaliste esindajate komitee analüüsis 22. jaanuaril 2021 lõplikku kompromissteksti eesmärgiga saavutada kokkulepe.

⁸ 8787/20.

13. 27. jaanuaril 2021 kinnitas Euroopa Parlamendi kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon (LIBE) poliitilise kokkuleppe ning 1. veebruaril saatis LIBE-komisjoni esimees alaliste esindajate komitee eesistujale kirja, milles kinnitas, et kui nõukogu peaks need kaks määrust esimesel lugemisel pärast õiguskeelelist viimistlemist heaks kiitma, kiidab parlament nõukogu seisukoha heaks teisel lugemisel.
14. Alaliste esindajate komitee kinnitas 3. veebruaril 2021 mõlema määruse kompromissteksti suhtes saavutatud poliitilise kokkuleppe.
15. Taani ei osale VISi muutmise määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. Arvestades, et kõnealune määrus põhineb Schengeni *acquis*'l, otsustab Taani kuue kuu jooksul pärast nõukogu poolt selle määruse kohta otsuse tegemist, kas ta rakendab seda oma siseriiklikus õiguses.
16. Iirimaa ei osale VISi muutmise määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav, kuna see kujutab endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist, milles Iirimaa ei osale.
17. Islandi, Norra, Šveitsi ja Liechtensteini puhul kujutab VISi muutmise määrus endast Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist.
18. Küprose, Bulgaaria, Rumeenia ja Horvaatia puhul on VISi muutmise määruse sätted sätted, mis põhinevad Schengeni *acquis*'l või on muul viisil sellega seotud vastavate ühinemisaktide tähenduses.

II. EESMÄRK

19. VIS, mis on loodud nõukogu otsusega 2004/512/EÜ (VISi otsus) ja määrusega (EÜ) nr 767/2008, on ELi infosüsteem lühiajalise („Schengeni“) viisa menetlemise hõlbustamiseks ning viisa-, piiri-, varjupaiga- ja rändeasutuste abistamiseks Schengeni alale reisimiseks viisat vajavate kolmandate riikide kodanike kontrollimisel. VIS ühendab liikmesriikide konsulaadid kogu maailmas ja kõik nende välispiiripunktid.
20. VISi muutmise määruse eesmärk on VISi edasi arendada, et tulla paremini toime uute viisa-, piiri- ja julgeolekupoliitika väljakutsetega. Eelkõige on selle eesmärk lihtsustada viisa taotlemise menetlust, tugevdada taustakontrolli, mida tehakse enne lühi- või pikaajalise viisa ja elamisloa kohta otsuse tegemist, ning isikusamasuse kontrolli välispiiripunktides ja liikmesriikide territooriumil, ning tõhustada Schengeni ala sisejulgeolekut, hõlbustades liikmesriikidevahelist teabevahetust pikaajalise viisa või elamisloa kasutajatest kolmandate riikide kodanike kohta.

III. NÕUKOGU ESIMESE LUGEMISE SEISUKOHA ANALÜÜS

A. Üldinfo

21. Euroopa Parlament ja nõukogu pidasid läbirääkimisi eesmärgiga sõlmida kokkulepe nõukogu esimese lugemise seisukoha alusel, mille parlament võiks oma teisel lugemisel ilma muudatusteta heaks kiita. VISi muutmise määrust käsitleva nõukogu esimese lugemise seisukoha tekst kajastab täielikult kahe kaasseadusandja vahel Euroopa Komisjoni abiga saavutatud kompromissi.

B. Põhiküsimused

VISiga seotud normide konsolideerimine

22. Nõukogu otsus 2004/512/EÜ viisainfosüsteemi (VIS) kehtestamise kohta ja nõukogu otsus 2008/633/JSK, mis käsitleb juurdepääsu VISile õiguskaitse eesmärgil, tunnistatakse nõukogu esimese lugemise seisukohaga kehtetuks.
23. Niimoodi konsolideeritakse kõik VISi loomist ja kasutamist käsitlevad õigusnormid.

VISi kohaldamisala

24. Nõukogu esimese lugemise seisukoht toetab komisjoni ettepanekut hõlmata muudetud VISiga lisaks lühiajalistele viisadele, pikaajalistele viisadele ja elamislubadele ka sellised viisad, mille suhtes kohaldatakse küll peamiselt siseriiklikke õigusnorme, kuid mis võimaldavad vaba liikumist Schengeni alal.
25. Selline VISi kohaldamisala laiendamine võimaldab lisaks väljastavale asutusele ka muudel liikmesriikide asutustel asjaomast dokumenti ja selle kasutajat piiril või liikmesriikide territooriumil kontrollida. Sellega täidetakse piiride ja julgeoleku valdkonnas oluline teabelünk ning võimaldatakse süsteemil julgeolekualastele arengutele ja rändeprobleemidele paremini reageerida, optimeerides ELi välispiiride haldamist.

Taustakontrollid

26. Nõukogu esimese lugemise seisukoht tugineb komisjoni ettepanekus esitatud ideele võimaldada viisaasutustel teha koostalitlusvõime raamistikku kasutades automaatseid kontrolle muudes andmebaasides. Selles laiendatakse aga nimetatud ideed veelgi, eristades norme ja menetlusi tundlikes ja mittetundlikes andmebaasides päringute tegemiseks.

27. Kehtivate normide kohaselt peavad konsulaadid kontrollima Schengeni infosüsteemis (SIS) vaid viisakohustusega reisijaid, et selgitada välja, kas lühiajalise viisa taotleja suhtes on kehtestatud sissesõidukeeld. Nõukogu esimese lugemise seisukoha kohaselt kontrollitakse kõiki VISis registreeritud taotlusi – nii lühiajalise viisa, pikaajalise viisa kui elamisloa taotlusi – automaatselt kõikides muudes ELi julgeoleku- ja rändealastes infosüsteemides. Sellise kohustusliku ristkontrolliga tehakse asjakohasel juhul kindlaks taotlejad, kes kasutavad mitut identiteeti, ja tuvastatakse kõik isikud, kes kujutavad endast ohtu seoses julgeolekuga või rändenormide eiramisega.
28. Lisaks piiridega seotud andmebaasidele ja SISile teeb VIS päringuid veel sellistes andmebaasides nagu ECRIS-TCN ja Interpoli andmebaas TDAWN (tingimusel, et Interpoli hoiatusteate omanikule ei avaldata mingit teavet) ning SISis sisalduvates tagasisaatmist käsitlevates hoiatusteadetes, mis algselt ei kuulunud Euroopa Parlamendi esimese lugemise seisukohta, kuid millega parlament lõpuks nõustus. ECRIS-TCNis on vastavalt nõukogu esimese lugemise seisukohale võimalik päringuid teha vaid raskete kuritegude ja terrorismiga seotud süüdimõistvate kohtuotsuste hulgas. See hõlmab ka ajalist piirangut: terroriaktide puhul võetakse arvesse vaid viimase 25 aasta jooksul tehtud süüdimõistvad kohtuotsused ning raskete kuritegude puhul viimase 15 aasta jooksul tehtud süüdimõistvad kohtuotsused. Nende ajaliste piirangute (mida Euroopa Parlament taotles kompromissina ECRIS-TCNis päringute tegemisega nõustumise eest) mõte seisneb soovis kehtestada päringutabamuste jaoks, mis saadakse VISis seoses riiklikes karistusregistrites salvestatud süüdimõistvate kohtuotsustega, sama ajavahemik, sest selle pikkus ei ole ELi tasandil ühtlustatud.
29. Mis puudutab tundlikku laadi päringutabamuste kontrollimise eest vastutavaid asutusi, siis tuuakse nõukogu esimese lugemise seisukohas Euroopa Parlamendi poolt algselt soovitatud ühtse kontaktpunkti asemel sisse VISi jaoks määratud asutuste mõiste. Selle asutuse määramisel (mitte „loomisel“) jääb liikmesriikidele mõningane kaalutusõigus: nad võivad selleks määrata rohkem kui ühe asutuse, sealhulgas SIRENE büroo, tingimusel et need asutused saavad oma uute ülesannete täitmiseks piisavad lisavahendid.
30. Nõukogu esimese lugemise seisukoht sisaldab erisätteid ETIASe jälgimisnimekirjast saadavate päringutabamuste kohta, mida hakkavad nende tundlikku laadi arvestades kontrollima ETIASe riiklikud üksused.

Tulenevad muudatused

31. Nagu eespool punktides 8–10 selgitatud, ilmnes läbirääkimiste käigus, et komisjoni ettepanekust on puudu teatavad sätted. Et VISi automaatsed päringud täielikult ellu rakendada, tuleks teha muudatusi õigusaktides, mis käsitlevad neid ELi infosüsteeme ja andmebaase, milles VIS teeb päringuid, mis hõlmavad isikuandmete automatiseeritud töötlemist. Ühtlasi oli vaja arvesse võtta uut koostalitlusvõimealast õigusmaastikku, mis on pärast seda, kui VISi käsitlev ettepanek 2018. aasta mais esitati, edasi arenenud. Samasuguste muudatuste kohta on komisjon teinud ettepaneku ETIASe puhul⁹.
32. Nõukogu esimese lugemise seisukoht täidab selle lünga ja hõlmab tehniliste muudatuste tegemist järgmisesse kahte õigusaktide kogumisse:
- a) nn Schengeni piirimäärused: VISi määrus¹⁰, EESi määrus¹¹, ETIASe määrus¹², määrus SISi kasutamise kohta tagasisaatmiseks¹³, määrus SISi loomise, toimimise ja kasutamise kohta piirikontrolli valdkonnas¹⁴ ja piiride valdkonna koostalitlusvõime määrus¹⁵, ning

⁹ Vt COM(2019) 3 final ja COM(2019) 4 final.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 767/2008, mis käsitleb viisainfosüsteemi (VIS) ja liikmesriikidevahelist teabevahetust lühiajaliste viisade kohta (VIS määrus) (ELT L 218, 13.8.2008, lk 60–81).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2226, millega luuakse riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem liikmesriikide välispiire ületavate kolmandate riikide kodanike riiki sisenemise ja riigist lahkumise andmete ja sisenemiskeeluandmete registreerimiseks ning määratakse kindlaks riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemile õiguskaitse eesmärgil juurdepääsu andmise tingimused ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ning määruseid (EÜ) nr 767/2008 ja (EL) nr 1077/2011 (ELT L 327, 9.12.2017, lk 20–82).

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. septembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1240, millega luuakse Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning muudetakse määrusi (EL) nr 1077/2011, (EL) nr 515/2014, (EL) 2016/399, (EL) 2016/1624 ja (EL) 2017/2226 (ELT L 236, 19.9.2018, lk 1–71).

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1860 Schengeni infosüsteemi kasutamise kohta ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks (ELT L 312, 7.12.2018, lk 1–13).

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1861, milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist piirikontrolli valdkonnas ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ja määrust (EÜ) nr 1987/2006 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1987/2006 (ELT L 312, 7.12.2018, lk 14–55).

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta määrus (EL) 2019/817, millega luuakse ELi infosüsteemide koostalitlusvõime raamistik piiride ja viisade valdkonnas ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2016/399, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240, (EL) 2018/1726 ja (EL) 2018/1861 ning nõukogu otsuseid 2004/512/EÜ ja 2008/633/JSK (ELT L 135, 22.5.2019, lk 27–84).

- b) muud kui Schengenit käsitlevad ja Schengeni politseikoostööd käsitlevad tekstid: Eurodaci määrus¹⁶, Europoli määrus¹⁷, SISi loomist, toimimist ja kasutamist politseikoostöös käsitlev määrus¹⁸, ECRIS-TCNi määrus¹⁹ ja politseikoostöö valdkonna koostalitlusvõime määrus²⁰.

Kuna liikmesriikide osalemine vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala valdkonna ELi poliitikates on erinev, on tulenevate muudatuste teine kogum esitatud eraldi õigusaktis, mis oleks aga sellegipoolest VISi määrusega täielikus kooskõlas, et võimaldada kogu süsteemi terviklikku toimimist ja kasutamist.

Biomeetrilised andmed

33. Biomeetriliste andmete osas on nõukogu esimese lugemise seisukoht Euroopa Parlamendiga peetud intensiivsete läbirääkimiste tulemus. Saavutatud kompromissis säilitatakse komisjoni ettepaneku olulised elemendid, ent lisatakse teatavad Euroopa Parlamendi soovitatud kaitsemeetmed:

-
- ¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 603/2013, millega luuakse sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteem määruse (EL) nr 604/2013 (millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest) tõhusaks kohaldamiseks ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europoli taotlusi sõrmejälgede andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1077/2011, millega asutatakse Euroopa amet vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimiseks (ELT L 180, 29.6.2013, lk 1–30).
- ¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrus (EL) 2016/794, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK (ELT L 135, 24.5.2016, lk 53–114).
- ¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1862, milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist politseikoostöös ja kriminaalasjades tehtavas õigusalasises koostöös ning millega muudetakse nõukogu otsust 2007/533/JSK ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1986/2006 ning komisjoni otsus 2010/261/EL (ELT L 312, 7.12.2018, lk 56–106).
- ¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/816, millega luuakse kesksüsteem nende liikmesriikide väljaselgitamiseks, kellel on teavet kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute suhtes tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste kohta, et täiendada Euroopa karistusregistrite infosüsteemi (ECRIS-TCN), ning muudetakse määrust (EL) 2018/1726 (ELT L 135, 22.5.2019, lk 1–26).
- ²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta määrus (EL) 2019/818, millega luuakse ELi infosüsteemide koostalitlusvõime raamistik politsei- ja õiguskooostöö, varjupaiga ja rände valdkonnas ning muudetakse määrusi (EL) 2018/1726, (EL) 2018/1862 ja (EL) 2019/816 (ELT L 135, 22.5.2019, lk 85–135).

- lühiajaliste viisade menetlemisel alandatakse sõrmejälgede võtmise vanuse alampiiri 12 eluaastalt kuuele eluaastale; ka pikaajaliste viisade ja elamislubade puhul ei ole ette nähtud alla kuueaastaste laste sõrmejälgede VISis säilitamist; lastelt sõrmejälgede kogumisel kohaldatakse rangemaid kaitsemeetmeid ja nähakse ette, et neid andmeid võib kasutada vaid olukordades, kus see on lapse parimates huvides, eelkõige piirates andmete säilitamise aega;
- arvestades eakate inimeste sõrmejälgede kvaliteedi halvenemist, määratakse lühiajaliste viisade puhul sõrmejälgede võtmise ülempiiriks 75 eluaastat;
- kohapeal salvestatud näokujutisest saab viisamenetluses üldreegel (sealhulgas alla kuueaastaste laste puhul, et aidata kaasa lastega kaubitsemise vastasele võitlusele). Lisaks võivad liikmesriigid taotleda iga taotluse jaoks paberfotot. Skaneeritud paberfoto lisatakse VISi ainult erandjuhtudel, kui kohapeal salvestatud näokujutis ei ole nõutav (riigipead või valitsusjuhid, kuninglikud perekonnad jne), kuid seda ei kasutata biomeetriliseks võrdlemiseks. Süsteemis kuvatav märg näitab, kas näokujutis salvestati taotluse esitamise ajal kohapeal; erandjuhtudel võetakse näokujutis elektroonilise masinloetava reisidokumendi (eMRTD) kiibilt;
- kui viisataotlus on esitatud 59 kuu jooksul alates eelmisest viisataotlusest, kopeeritakse biomeetrilised andmed uude taotlusse, nagu praegugi tavaks;
- laste biomeetrilisi andmeid võib kontrollida liikmesriikide territooriumil;
- õiguskaitse eesmärgil võimaldatakse laste biomeetrilistele andmetele juurdepääs alates lapse 14. eluaastast, mitte 18.-st, nagu Euroopa Parlament algselt soovis. Alati on võimalik juurde pääseda ka nooremate laste andmetele, et kaitsta neid, kui nad on ohvrid;
- alla 12-aastaste laste biomeetrilised andmed kustutatakse Schengeni alalt lahkumisel ja viisa aegumisel (lisati EESist VISi saadetav automaatne teade, et võimaldada andmete kustutamist);
- varjupaigaasutused saavad juurdepääsu isikut tõendavate dokumentideta laste sõrmejälgedele.

34. Nõukogu esimese lugemise seisukoht hõlmab ka piirivalveasutuste ja liikmesriikide territooriumil kontrollide tegemiseks pädevate asutuste juurdepääsuõigusi, varjupaigaasutuste juurdepääsu VISi andmetele nii lühi- kui ka pikaajaliste viisade ja elamislubade puhul ning samuti isikusamasuse tuvastamist käsitlevaid artikleid. Näokujutisel põhinevate otsingute osas on üldpõhimõtte, et see otsing on lühiajaliste viisade, pikaajaliste viisade ja elamislubade puhul samamoodi reguleeritud. Nõukogu seisukohas nõustuti ka põhimõttega, mis käsitleb näokujutise kasutamist isikusamasuse tuvastamiseks tehtavates otsingutes (täiendav otsing, näokujutis ei saa olla ainus otsingukriteerium), ning näokujutise kasutamisega varjupaiga kontekstis (sama tingimus).
35. Nõukogu esimese lugemise seisukoha kohaselt peab VISile juurdepääsu õigus piirduma sellega, mis on rangelt vajalik. Näiteks on õiguskaitseasutustel piiratud juurdepääs lapsi käsitlevatele andmetele ja selliste isikute andmetele, kellel on olnud VISis registreeritud elamisluba järjest kümme aastat või kauem.

Konkreetsed ohunäitajad

36. Lisaks automaatsetele päringutele teistes andmebaasides võetakse viisamenetluses kasutusele konkreetsed ohunäitajad. Nõukogu esimese lugemise seisukoht on kooskõlas Euroopa Parlamendi seisukohaga, et neid näitajaid, mis osutavad julgeoleku-, ebaseadusliku sisserände või suurele epideemiaohule, tuleks kohaldada profiilianalüüsi võimaldava algoritmina.
37. Nimetatud näitajad sisaldavad andmeanalüüsi eeskirju ning samuti spetsiifilisi andmeid, mille on esitanud liikmesriigid, ja statistikat, mis on loodud teistes asjaomastes piirihalduse ja julgeoleku valdkonna andmebaasides. See parandab riskihindamist ning võimaldab kohaldada andmeanalüüsi meetodit. Ohunäitajad ei sisalda isikuandmeid ning tuginevad liikmesriikide esitatud statistikale ja teabele ohtude kohta, teatud kategooria kolmandate riikide kodanike sisenemiskeeldude või lubatud viibimisaja ületamise ebatavalise määra ning rahvaterviseriskide kohta.
38. Nõukogu esimese lugemise seisukohas viiakse konkreetseid ohunäitajaid käsitlevad sätted viisaeeskirjast üle VISi määrusesse ning tehakse ettepanek luua juhtimisstruktuur, mis oleks täielikult kooskõlas ETIASe taustakontrollireeglitega.

Õiguskaitseasutuste juurdepääs VISi andmetele

39. Nõukogu esimese lugemise seisukohaga tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2008/633/JSK, mis käsitleb õiguskaitseasutuste juurdepääsu VISi andmetele, ning reguleeritakse seda küsimust VISi määruses.
40. Määruse lisaeesmärk on võimaldada riiklikel õiguskaitseasutustel ja Europolil saada VISi andmetele rangete tingimuste alusel juurdepääs õiguskaitse eesmärkidel. Vastavalt nõukogu esimese lugemise seisukohale saavad määratud asutused ja Europol teatavatel tingimustel ning kooskõlas ELi andmekaitseenormide ja muude VISis ette nähtud kaitsemeetmetega struktureerituma juurdepääsu VISile, sealhulgas pikaajaliste viisade ja elamislubade andmetele terroriaktide või muude raskete kuritegude tõkestamiseks, avastamiseks või uurimiseks.
41. Kooskõlas ELi uue põlvkonna infosüsteemidega ei hõlma nõukogu esimese lugemise seisukoht VISile juurdepääsu tingimusena otsuse 2008/615/JSK (Prümi otsus) kohases sõrmejälgede automatiseeritud tuvastamise süsteemis tehtud eelnevat otsingut, mis oli ette nähtud Euroopa Parlamendi esimese lugemise seisukohas.

Panus ELi tagasisaatmispoliitikasse

42. Vastavalt nõukogu esimese lugemise seisukohale aitab VIS suurendada ELi tagasisaatmispoliitika tõhusust sellega, et VISi lisatakse taotleja reisidokumendi koopiad – meede, mis hõlbustab nende isikute tuvastamist ja tagasivõtmist, kelle suhtes kohaldatakse tagasisaatmismenetlust ja kellel ei ole reisidokumente. Lisaks on VISile juurdepääs Frontexil, täpsemalt Frontexi tagasisaatmismeeskondadel.

Vedajad

43. Vastavalt nõukogu esimese lugemise seisukohale on vedajatel (piiratud) juurdepääs VISi andmetele (vastus „OK“ või „not OK“) vedajate võrguvärava kaudu, nagu ka juba ETIASe ja EESi puhul.

VISi andmete edastamine kolmandatele riikidele või rahvusvahelistele organisatsioonidele

44. Nõukogu esimese lugemise seisukoha kohaselt ei tohi VISi andmeid kolmandatele riikidele või rahvusvahelistele organisatsioonidele edastada ega kättesaadavaks teha, kuid väga rangetel tingimustel on võimalik teha erandeid tagasisaatmise, ümberasustamise või õiguskaitse eesmärgil.

Põhiõigused

45. Nõukogu esimese lugemise seisukohas laiendatakse üldpõhimõtteid käsitlevat artiklit, et tugevdada põhiõiguste kaitset VISis isikuandmete töötlemisel, eelkõige seoses taotlejate diskrimineerimise keeluga. Samuti sätestatakse selles lapse huvid kui üks peamisi põhimõtteid, mida tuleb silmas pidada kõigis määruses sätestatud menetlustes.
46. Nõukogu esimese lugemise seisukohaga viiakse VISi andmekaitsetsätteid kooskõlla isikuandmete kaitse üldmääruses²¹ sätestatud standarditega. See hõlmab nn lõimitud andmekaitse lähenemisviisi. Uuendused pakuvad vajalikke kaitsemeetmeid ja mehhanisme, et kaitsta tõhusalt reisijate eraelu puutumatust ja põhiõigusi, eelkõige seoses nende eraelu ja isikuandmetega.

VISi muude tehniliste komponentide ajakohastamine

47. Nõukogu esimese lugemise seisukohaga integreeritakse VISi VISMail ja suurendatakse selle funktsionaalsust. Ühtlasi tehakse sellega eu-LISA-le ülesandeks säilitada VISi andmeid koostalitlusvõime määrase alusel loodud aruandluse ja statistika keskhoidlas, tsentraliseeritakse konsulteerimismenetlus ja integreeritakse VISi tunnustatud reisidokumentide nimekiri.
48. Nõukogu esimese lugemise seisukohas tugevdatakse andmekvaliteeti käsitlevaid sätteid ning antakse eu-LISA-le volitused andmekvaliteedi kontrolli mehhanismi ja korra väljatöötamiseks ja haldamiseks.
49. VISi toimimist tõhustatakse, et aidata tagada VISi katkematu kättesaadavus.

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1–88).

VISi arhitektuur

50. Komisjon tegi küll ettepaneku VISi kehtestamist käsitlevat nõukogu otsust 2004/512/EÜ muuta, kuid nõukogu esimese lugemise seisukoht kajastab Euroopa Parlamendi propageeritud lähenemisviisi, mille kohaselt nimetatud otsus tunnistatakse kehtetuks ning selle sisu ja teatavad komisjoni rakendusotsuste elemendid integreeritakse VISi määrusesse.
51. Vastavalt nõukogu esimese lugemise seisukohale põhineb VISi arhitektuur tsentraliseeritud süsteemil. Tsentraliseeritud teenus on dubleeritud kahte eri kohta, millest ühes paikneb VISi põhikesksüsteem ja teises VISi varukesksüsteem.
52. Nõukogu esimese lugemise seisukohas ajakohastatakse VISi arhitektuuri, et võtta arvesse uut koostalitlusvõimealast maastikku. VISi arhitektuur koosneb VISi kesksüsteemist, ühtsetest riiklikest liidestest, veebiteenusest, vedajate võrguvärvast ja VISi sidetaristust. Need VISi komponendid jagavad ja korduskasutavad tehniliste võimaluste piires EESi kesksüsteemi, EESi ühtsete riiklike liidest, ETIASe vedajate võrguvärava, EESi veebiteenuse ja EESi sidetaristu riist- ja tarkvara komponente. Sidetaristu toetab ja aitab tagada VISi katkematut kättesaadavust. Eu-LISA vastutab VISi ja selle komponentide tehnilise ja operatiivjuhtimise eest.

Järelevalve-, hindamis- ja aruandluskord

53. Nõukogu esimese lugemise seisukohas nähakse ette täielik järelevalve- ja aruandlussüsteem:
 - a) eu-LISA esitab iga kahe aasta tagant aruande *VISi tehnilise toimimise*, sealhulgas selle turvalisuse kohta ning hinnangu näokujutiste kasutamisele isikute tuvastamiseks;
 - b) liikmesriigid ja Europol koostavad igal aastal aruande *VISi andmetele õiguskaitse eesmärgil antava juurdepääsu tulemuslikkuse kohta*;

- c) kolm aastat pärast muudetud VISi töölerakendamist ja seejärel iga nelja aasta tagant koostab komisjon *VISi kohta üldhinnangu*, mis sisaldab muu hulgas järgmist:
- saavutatud tulemuste võrdlemine seatud eesmärkide ja kantud kuludega;
 - hinnang aluspõhimõtete jätkuvale kehtivusele ja sellele, kuidas need mõjutavad põhiõigusi, ning hinnang VISi turvalisusele ja nende sätete kasutamisele, mis käsitlevad VISi andmete edastamist kolmandatele riikidele ja rahvusvahelistele organisatsioonidele;
 - aastaaruannetes esitatud andmete üksikasjalik analüüs, mis käsitleb õiguskaitse eesmärgil VISi andmetele antava juurdepääsu tulemuslikkust; ning
 - hinnang selle kohta, kas VISi päringud ECRIS-TCNis on aidanud toetada eesmärki hinnata, kas viisa, pikaajalise viisa või elamisloa taotleja ohustaks avalikku korda või avalikku julgeolekut.

54. Nõukogu esimese lugemise seisukohas nähakse ette ka aru andmine selle kohta, milline on *VISi reformi läbiviimiseks tehtavate ettevalmistuste seis*: komisjon esitab üks aasta pärast muutmismääruse jõustumist ja seejärel igal aastal kuni uue VISi töölerakendamiseni Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettevalmistuste seisu kohta aruande, mis sisaldab üksikasjalikku teavet kantud kulude kohta ja teavet kõigi riskide kohta, mis võivad mõjutada VISi üldkulusid, mis kantakse liidu üldeelarvest. Määruse täielikul rakendamisel ilmnevate viivituste korral teavitab komisjon esimesel võimalusel Euroopa Parlamenti ja nõukogu viivituste põhjustest ning ajalistest ja finantsilistest tagajärgedest.

Muude õigusaktide muutmine

55. Nõukogu esimese lugemise seisukohaga muudetakse mitut õigusakti, et kohandada neid VISi reformiga: viisaeeskiri²², Schengeni piirieskirjad²³, EESi määrus²⁴, ETIASe määrus²⁵, määrus SISi kasutamise kohta tagasisaatmiseks²⁶, määrus SISi loomise, toimimise ja kasutamise kohta piirikontrolli valdkonnas²⁷, piiride ja viisade valdkonna koostalitlusvõime määrus²⁸ ning Euroopa piiri- ja rannikuvalve määrus²⁹.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri) (ELT L 243, 15.9.2009, lk 1–58).

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieskirjad) (ELT L 77, 23.3.2016, lk 1–52).

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2226, millega luuakse riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem liikmesriikide välispiire ületavate kolmandate riikide kodanike riiki sisenemise ja riigist lahkumise andmete ja sisenemiskeelundmete registreerimiseks ning määratakse kindlaks riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemile õiguskaitse eesmärgil juurdepääsu andmise tingimused ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ning määruseid (EÜ) nr 767/2008 ja (EL) nr 1077/2011 (ELT L 327, 9.12.2017, lk 20–82).

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. septembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1240, millega luuakse Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning muudetakse määrusi (EL) nr 1077/2011, (EL) nr 515/2014, (EL) 2016/399, (EL) 2016/1624 ja (EL) 2017/2226 (ELT L 236, 19.9.2018, lk 1–71).

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1860 Schengeni infosüsteemi kasutamise kohta ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks (ELT L 312, 7.12.2018, lk 1–13).

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1861, milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist piirikontrolli valdkonnas ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ja määrust (EÜ) nr 1987/2006 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1987/2006 (ELT L 312, 7.12.2018, lk 14–55).

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta määrus (EL) 2019/817, millega luuakse ELi infosüsteemide koostalitlusvõime raamistik piiride ja viisade valdkonnas ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2016/399, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240, (EL) 2018/1726 ja (EL) 2018/1861 ning nõukogu otsuseid 2004/512/EÜ ja 2008/633/JSK (ELT L 135, 22.5.2019, lk 27–84).

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1–131).

Rakendamise tähtaeg

56. Nõukogu esimese lugemise seisukohas reprodutseeritakse Euroopa Parlamendi esimese lugemise seisukoha üks põhielement, s.o muudetud VISi rakendamise tähtaeg. Kuigi Euroopa Parlamendi muudatusettepanekus osutati, et VIS rakendatakse tööle kaks aastat pärast määruse jõustumist, märgitakse nõukogu esimese lugemise seisukohas, et komisjon võtab hiljemalt 31. detsembril 2023 vastu otsuse, milles määratakse kindlaks VISi töölerakendamise kuupäev. See tähtaeg on kooskõlas piirihaldussüsteemide ja koostalitlusvõime struktuuri (millesse VIS kuulub) rakendamise lõpliku poliitilise ajakavaga (2023. aasta lõpp).

IV. KOKKUVÕTE

57. Nõukogu esimese lugemise seisukoht kajastab täielikult kompromissi, milleni jõuti Euroopa Parlamendi ja nõukogu vahelistel läbirääkimistel, mida vahendas komisjon. Nõukogu hinnangul kujutab tema esimese lugemise seisukoht endast tasakaalustatud paketti ning kui määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EÜ) nr 810/2009, (EL) 2016/399, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240, (EL) 2018/1860, (EL) 2018/1861, (EL) 2019/817 ja (EL) 2019/1896 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2004/512/EÜ ja 2008/633/JSK, et reformida viisainfosüsteemi, vastu võetakse, parandab see piirihaldust ja suurendab Schengeni ala sisejulgeolekut.
58. Saavutatud kompromissi kinnitas LIBE-komisjoni esimees oma 1. veebruari 2021. aasta kirjas alaliste esindajate komitee eesistujale. Nimetatud kirjas teatas LIBE-komisjoni esimees, et ta soovib oma komisjoni liikmetel ja seejärel parlamendi täiskogul kiita nõukogu esimese lugemise seisukoht pärast selle viimistlemist mõlema institutsiooni õiguskeeleekspertide poolt muudatusteta heaks parlamendi teisel lugemisel.